

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ**
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**
- Γ. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ**

6 Μαΐου 2008

Το ΙΟΒΕ διεξάγει κάθε μήνα Έρευνες Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δημοσιεύονται συνοπτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα στην παρούσα έκδοση στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει το ΙΟΒΕ.

Επίσης γίνεται μια σύντομη παρουσίαση των αποτελεσμάτων και της Έρευνας Καταναλωτών στην Ελλάδα, η οποία αποτελεί επίσης μέρος του Εναρμονισμένου Ευρωπαϊκού Προγράμματος, αλλά δεν διεξάγεται από το ΙΟΒΕ. Τα στοιχεία συνεπώς που παρουσιάζονται περιορίζονται στα όσα δημοσιεύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επόμενο δελτίο συγκυρίας: **5 Ιουνίου 2008**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

α) Ε.Ε.-27 – Ευρωζώνη: Επιδείνωση του οικονομικού κλίματος

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος τον Απρίλιο υποχώρησε, τόσο στην **Ευρωπαϊκή Ένωση**, κατά 3,8 μονάδες, όσο και στην **Ευρωζώνη**, κατά 2,5 μονάδες, φθάνοντας έτσι τις 98,1 και 97,1 μονάδες αντίστοιχα. Η ανάκαμψη που είχε καταγραφεί τον Μάρτιο στην Ε.Ε. αποδείχθηκε τελικά προσωρινή, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ευρωζώνη σημειώνεται πτώση του δείκτη για 11^ο συνεχόμενο μήνα. Πιο συγκεκριμένα, από τον Μάιο του 2007 όταν ο δείκτης βρισκόταν στις 111,6 μονάδες, κάθε μήνα σημειώνεται υποχώρηση ενδεικτική του επιδεινούμενου περιβάλλοντος. Αποτέλεσμα είναι τελικά ο δείκτης και στις δύο ζώνες να κινείται χαμηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του. Η απαισιοδοξία στην ΕΕ αντανακλά την εξασθένιση των προσδοκιών σε όλους τους τομείς και την καταναλωτική εμπιστοσύνη, με ιδιαίτερα έντονη υποχώρηση στις Υπηρεσίες και το Λιανικό Εμπόριο. Στην Ευρωζώνη, οι εξελίξεις στους επιμέρους τομείς είναι παρεμφερείς, με εξαίρεση την καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία παρέμεινε αμετάβλητη – αλλά σε χαμηλά επίπεδα - τον Απρίλιο. Συγκεκριμένα:

- Στη **Βιομηχανία** ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υποχώρησε εκ νέου, αν και συνεχίζει να κινείται πάνω από το μακροχρόνιο μέσο όρο του και στις δύο ζώνες. Η πτώση του, τόσο στην ΕΕ, όσο και την Ευρωζώνη, οφείλεται κυρίως στον περιορισμό των εκτιμήσεων για τα *επίπεδα των παραγγελιών*. Οι προβλέψεις για την *εξέλιξη της παραγωγής* υποχώρησαν επίσης στην ΕΕ, αλλά παρέμειναν σταθερές στην Ευρωζώνη. Αμετάβλητες διατηρήθηκαν οι προβλέψεις των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για τα *επίπεδα των αποθεμάτων* τους στην ΕΕ, ενώ επιδεινώθηκαν στην Ευρωζώνη. Από τα στοιχεία της τριμηνιαίας έρευνας, οι εκτιμήσεις στην ΕΕ για *νέες παραγγελίες τους τελευταίους μήνες* περιορίζονται σε σχέση με την έρευνα του Ιανουαρίου και στις δύο ζώνες, ενώ οι προβλέψεις για *εξαγωγές τους προσεχείς μήνες* παρέμειναν αμετάβλητες στην ΕΕ και υποχώρησαν στην Ευρωζώνη. Επιπλέον, ο *βαθμός χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού* περιορίστηκε ελαφρώς σε ΕΕ και Ευρωζώνη.
- Στις **Υπηρεσίες**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών σε ΕΕ και Ευρωζώνη υποχωρεί συνεχώς από τον Ιούνιο του 2007 και κινείται χαμηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του και στις δύο ζώνες. Η υποχώρηση του δείκτη οφείλεται στην επιδείνωση όλων των επιμέρους στοιχείων του δείκτη. Ιδιαίτερα εκτεταμένη είναι η μείωση των θετικών εκτιμήσεων των επιχειρήσεων για την *τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης*, ενώ υποχώρηση καταγράφουν και οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα* και οι *προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης*, αν και σε μικρότερο βαθμό.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο** ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών σημειώνει σημαντική επιδείνωση, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Μετά την κορύφωση των

προσδοκιών τον Αύγουστο, ο δείκτης μπήκε σε καθοδική τροχιά και στις δύο ζώνες. Έτσι, τον Απρίλιο βρίσκεται σε επίπεδα ελαφρώς υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του στην Ευρωζώνη, ενώ στην ΕΕ υποχώρησε κάτω από το μακροχρόνιο μέσο όρο του. Τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη, και τα τρία επιμέρους στοιχεία του δείκτη έχουν επιδεινωθεί. Τη μεγαλύτερη πτώση καταγράφουν οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα*, αλλά και οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της *επιχειρηματικής δραστηριότητας* τους επόμενους μήνες επιδεινώνονται και αυτές σημαντικά. Επιδείνωση εξάλλου σημειώνεται και στις εκτιμήσεις για το *ύψος των αποθεμάτων*, ωστόσο περιορισμένη.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2007=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

	Μ.Ο 2001-2007			Μ.Ο έτους				
	2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007
ΕΕ-27	100,8	114,1	87,0	92,3	101,8	98,6	107,5	110,8
Ευρωζώνη	99,6	112,0	86,6	92,5	98,7	97,4	106,3	108,4
Ελλάδα	99,9	115,4	82,3	92,4	102,2	88,6	102,3	108,0

2007												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	109,7	111,0	112,9	112,5	114,1	114,1	112,3	112,2	109,8	108,8	106,6	105,8
ΕΕ-13	108,6	109,0	110,6	110,4	111,6	111,1	110,4	109,4	106,3	105,4	104,1	103,4
Ελλάδα	106,9	104,1	108,3	111,2	109,9	108,1	108,2	108,3	111,2	108,6	106,8	104,3

2008												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	103,3	100,3	102,0	98,1								
ΕΕ-13	101,7	100,2	99,6	97,1								
Ελλάδα	100,6	102,7	98,9	97,4								

Σημείωση: Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (1990-2006=100) υπολογίζεται με βάση τους επιμέρους Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες, καθώς και το Δείκτη Εμπιστοσύνης στους Καταναλωτές.

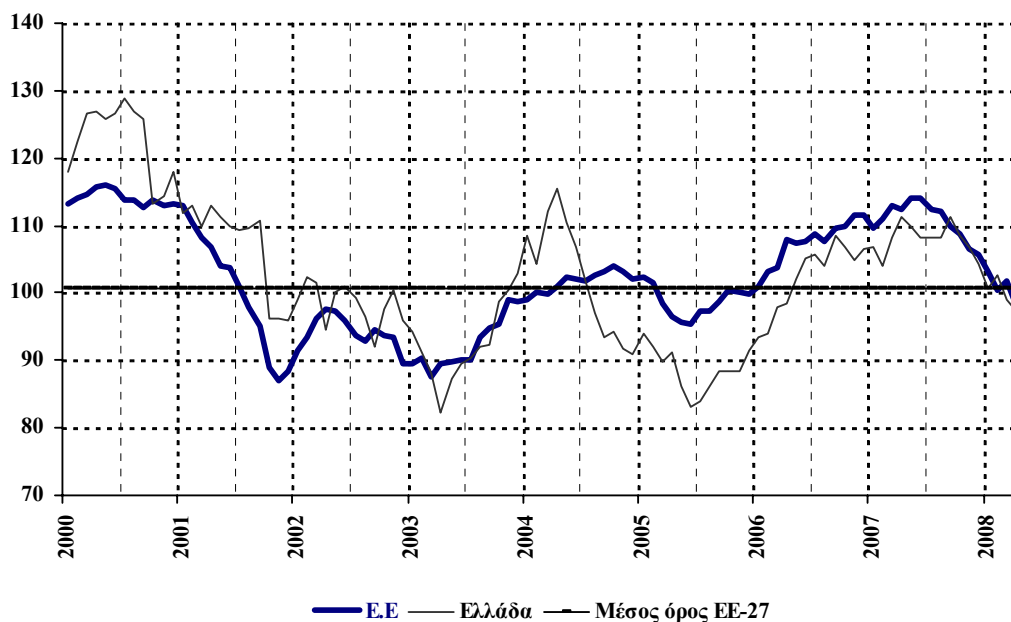
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών εξακολουθεί να υποχωρεί και τον Απρίλιο, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Αν και ο δείκτης βρίσκεται σε καθοδική τροχιά από το φθινόπωρο του 2006, διατηρείται σε επίπεδα υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Και στις δύο ζώνες, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το *επίπεδο των παραγγελιών* υποχωρούν, ενώ και οι ήδη αρνητικές προβλέψεις για την *πορεία της απασχόλησης* στο κλάδο επιδεινώνονται σε σχέση με τον Μάρτιο.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** υποχώρησε ελαφρώς στην ΕΕ, όπως συμβαίνει σταθερά τους τελευταίους μήνες, ενώ έμεινε και πάλι αμετάβλητος στην Ευρωζώνη (σταθερός από τον Ιανουάριο). Ωστόσο, η εμπιστοσύνη βρίσκεται γενικά σε πολύ χαμηλά επίπεδα, χαμηλότερα από τους μακροχρόνιους μέσους όρους. Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την *οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους* και τη *γενική οικονομική κατάσταση τους επόμενους 12 μήνες* υποχώρησαν ελαφρώς, ενώ

αυξήθηκε ελαφρά η πρόθεση για *αποταμίευση*. Το μόνο στοιχείο που διαφοροποιείται μεταξύ ΕΕ και Ευρωζώνης είναι οι προβλέψεις για και την *εξέλιξη της ανεργίας*, οι οποίες παραμένουν σταθερές στην Ευρωζώνη και υποχωρούν στην ΕΕ.

- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες**, παρέμεινε σταθερός στο χαμηλότερο σημείο του από την έναρξη της έρευνας στην ΕΕ, ενώ σημείωσε νέα ιστορικά χαμηλότερη τιμή στην Ευρωζώνη. Και στις δύο ζώνες υποχωρούν οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την *τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης*, ενώ οι προσδοκίες για τη *μελλοντική εξέλιξη της ζήτησης* βελτιώνονται στην Ευρωζώνη και παραμένουν σταθερές στην ΕΕ. Τέλος, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την *επιχειρηματική δραστηριότητα του τελευταίου τριμήνου* βελτιώθηκαν στην ΕΕ και υποχώρησαν στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα
(1990-2007=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Στις περισσότερες χώρες, το ήδη κακό κλίμα, επιδεινώνεται περαιτέρω τον Απρίλιο. Έντονη είναι την υποχώρηση του δείκτη στο Ην. Βασίλειο (-8,9) και ηπιότερη στην Ολλανδία (-4,5), την Ισπανία (-3,2) και τη Γαλλία (-2,5), αλλά και την Ιταλία (-1,6), την Πολωνία (-1,4), και την Γερμανία (-1,2). Η ηπιότερη υποχώρηση του δείκτη στην Ελλάδα, βελτιώνει τη θέση σε σχέση με τον Μάρτιο, κατατάσσοντάς την έτσι στη 15^η θέση από την 20^η τον προηγούμενο μήνα.

β) Ελλάδα: Υποχώρηση προσδοκιών στις Υπηρεσίες, σταθερά σε χαμηλά επίπεδα η καταναλωτική εμπιστοσύνη

Στην Ελλάδα τον Απρίλιο, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος σημειώνει νέα υποχώρηση κατά 1,5 μονάδες, η οποία εντάσσεται στη γενικότερη τάση επιδείνωσης του κλίματος στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Έτσι, ο δείκτης διαμορφώνεται στις 97,4 μονάδες από τις 98,9 μονάδες τον Μάρτιο, επίπεδο το οποίο βρίσκεται χαμηλότερα του μέσου ευρωπαϊκού δείκτη, αν και ανώτερο του μέσου όρου της Ευρωζώνης. Η επίδοση του Απριλίου είναι η χαμηλότερη των τελευταίων δύο ετών, υστερεί κατά 15 σχεδόν μονάδες σε σχέση με την επίδοση του Απριλίου 2007 και κινείται χαμηλότερα και του μέσου όρου της περιόδου 2001-2007 (99,9 μονάδες). Ουσιαστικά είναι η ισχυρή υποχώρηση των προσδοκιών στις Υπηρεσίες – και ιδιαίτερα στον χρηματοπιστωτικό τομέα – που επιδρά καθοριστικά στην πορεία του δείκτη, σε συνδυασμό με τις σταθερά ήπιες προσδοκίες στη Βιομηχανία αλλά και τη χαμηλή Καταναλωτική Εμπιστοσύνη. Έτσι η βελτίωση που σημειώνεται στις Κατασκευές και στο Λιανικό Εμπόριο, δεν είναι αρκετά σημαντική ώστε να αντισταθμίσει τις εξελίξεις στους υπόλοιπους τομείς. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προσδοκίες για την *παραγωγική δραστηριότητα τους επόμενους μήνες* είναι ηπιότερες, αν και οι εκτιμήσεις για τον *όγκο των παραγγελιών* κινούνται ανοδικά, ενώ το *επίπεδο των αποθεμάτων* κρίνεται σχετικά διογκωμένο για την εποχή. Στις Υπηρεσίες, το κλίμα σημειώνει σημαντική υποχώρηση, η οποία έχει όμως ισχυρό κλαδικό προσδιορισμό και σχετίζεται με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Έτσι, περιορίζεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει ικανοποιημένο από την *εξέλιξη της ζήτησης του τελευταίου τριμήνου*, αλλά και τη μελλοντική πορεία της ζήτησης, όσο και το ποσοστό που εκτιμά άνοδο της *επιχειρηματικής δραστηριότητας* το τελευταίο τρίμηνο. Στο Λιανικό Εμπόριο οι προσδοκίες βελτιώνονται, κυρίως λόγω σημαντικά θετικότερων προσδοκιών για τις πωλήσεις *τους επόμενους μήνες*, αφού τόσο οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα*, όσο και εκτιμήσεις για το *ύψος των αποθεμάτων* επιδεινώνονται. Στις Κατασκευές το κλίμα βελτιώνεται αισθητά – ιδιαίτερα στα Δημόσια Έργα -, λόγω κυρίως θετικών εξελίξεων στην *απασχόληση*. Τέλος, η καταναλωτική εμπιστοσύνη παραμένει στα χαμηλά επίπεδα του Μαρτίου, με τους Έλληνες καταναλωτές να αποτελούν τους 3^{ους} πιο απαισιόδοξους στην Ευρώπη. Έτσι, τον Απρίλιο, με εξαίρεση την πρόθεση για *αποταμίευση*, που φαίνεται να ενισχύεται, η απαισιοδοξία των Ελλήνων καταναλωτών *για τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας*, τη *χρηματοοικονομική κατάσταση του νοικοκυριού* τους, αλλά και την *εξέλιξη της ανεργίας* τους επόμενους 12 μήνες διευρύνεται. Σταθερά πιο απαισιόδοξες είναι τέλος οι γυναίκες και τα άτομα ηλικίας άνω των 50 ετών.

Στις επόμενες ενότητες ακολουθούν οι αναλυτικές εξελίξεις ανά τομέα.

B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Βελτίωση κλίματος, μεγαλύτερη αισιοδοξία για το προσεχές τρίμηνο

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** τον Απρίλιο βελτιώνεται περαιτέρω και διαμορφώνεται στις 101,4 μονάδες από 99,4 μονάδες τον Μάρτιο. Η επίδοση αυτή ξεπερνά ελαφρώς τον μακροχρόνιο μέσο όρο της περιόδου 2001-2007, παραμένει ωστόσο αισθητά κατώτερη της αντίστοιχης περυσινής, όταν ο δείκτης άγγιζε τις 109,5 μονάδες. Αναλυτικότερα:

α) Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της παραγωγής κατά τους προσεχείς μήνες είναι ελαφρά ηπιότερες, με το 37% να προβλέπει αύξηση (από 41% τον Μάρτιο) και το 8% να αναμένει πτώση παραγωγής. Το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων διαμορφώνεται έτσι σε +29 από +31 τον Μάρτιο.

β) Το ύψος των αποθεμάτων δεν μεταβάλλεται, με το ισοζύγιο όσων εκτιμούν ότι τα αποθέματά τους αυξήθηκαν/ μειώθηκαν να παραμένει για τρίτο συνεχή μήνα στο +14. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά ότι το επίπεδο των αποθεμάτων είναι υψηλότερο του κανονικού για την εποχή διαμορφώνεται και πάλι στο 21%, με το 72% να θεωρεί το επίπεδο των αποθεμάτων, κανονικό για την εποχή.

γ) Οι αρνητικές εκτιμήσεις για το επίπεδο των παραγγελιών και της ζήτησης αυτής της περιόδου αμβλύνονται σημαντικά, αφού το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά ότι η ζήτηση είναι υψηλή σημειώνει άνοδο 5 μονάδων, φθάνοντας το 14%. Έτσι, το αρνητικό ισοζύγιο περιορίζεται στο -4 από -13 τον Μάρτιο, επίδοση που είναι η καλύτερη εντός του 2008.

Αντίστοιχα αμβλύνονται και οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση του εξωτερικού, με το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να περιορίζεται στο ήμισυ της τιμής του Μαρτίου (-7 από -14). Άλλωστε, αισιόδοξες παραμένουν οι προβλέψεις για τις εξαγωγές τους επόμενους μήνες, με ένα 44% των επιχειρήσεων να αναμένει άνοδό τους. Όπως μάλιστα προκύπτει από την τριμηνιαία έρευνα για την κατεύθυνση των εξαγωγών τους επόμενους μήνες, ενισχύεται το εμπόριο με τις Λοιπές Χώρες και παραμένει σταθερά αυξημένο το εμπόριο με τις Βαλκανικές χώρες. Αντίθετα, μικρή υποχώρηση σε σχέση με τον Ιανουάριο σημειώνεται στις εξαγωγές προς την Ε.Ε..

Από τα υπόλοιπα στοιχεία της έρευνας, στο τριμηνιαίο ερώτημα για το επίπεδο των νέων παραγγελιών, δεν προκύπτουν μεταβολές σε σχέση με τις προβλέψεις του Ιανουαρίου, με το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να παραμένει στο +20. Ελαφρώς αυξημένο ωστόσο εμφανίζεται το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργατικού δυναμικού, φθάνοντας το 77,1% (από

76,2% τον Μάρτιο), ενώ και οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής παρουσιάζουν μικρή άνοδο (5,1 μήνες από 4,9 τον Μάρτιο). Σταθερά ανοδικές είναι και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου, ενώ το σχετικά αισιόδοξο κλίμα αντανακλάται και στις προβλέψεις για την απασχόληση (+2), αν και το 80% των επιχειρήσεων δεν βλέπει ουσιαστικές μεταβολές βραχυπρόθεσμα. Τέλος, από τα στοιχεία της τριμηνιαίας έρευνας για τα εμπόδια στην παραγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων, σταθερά πέντε στους εννέα εκτιμούν ότι η λειτουργία τους διεξάγεται απρόσκοπτα, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, ως σημαντικότερο πρόσκομμα σημειώνεται η ανεπάρκεια της ζήτησης (26%). Αξίζει να σημειωθεί ότι ένας σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων δηλώνει ότι τα προβλήματα με τη λειτουργία των εμπορευματικών σταθμών στα λιμάνια, επηρέασε τη ροή των πρώτων υλών, ενώ και οι διακοπές της ΔΕΗ επισημάνθηκαν ως πρόσθετα εμπόδια που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις τον προηγούμενο μήνα.

Οι εξελίξεις στις επιμέρους κατηγορίες αγαθών της Βιομηχανίας είναι οι ακόλουθες:

Στα **Καταναλωτικά Αγαθά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών τον Απρίλιο καταγράφει πτώση και διαμορφώνεται στις 101,8 μονάδες από 104,1 μονάδες τον Μάρτιο, επίδοση χαμηλότερη και της αντίστοιχης περυσινής (104,2 μονάδες). Με εξαίρεση τις εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης, οι οποίες βελτιώνονται, οι προβλέψεις για την πορεία της παραγωγής τους προσεχείς μήνες περιορίζονται αισθητά, ενώ πληθαίνουν και οι επιχειρήσεις που εκτιμούν διόγκωση στο ύψος των αποθεμάτων τους. Ταυτόχρονα, η εξαγωγική δραστηριότητα του προηγούμενου τριμήνου δεν ήταν ικανοποιητική, εξέλιξη που πλήττει και τις προβλέψεις για το επόμενο τρίμηνο. Πάντως σε σχέση με τον Ιανουάριο, οι εξαγωγές προς τις περισσότερες αγορές και ιδιαίτερα τα Βαλκάνια είναι βελτιωμένες. Χωρίς σημαντικά εμπόδια εξάλλου διεξάγεται η επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς το 68% των επιχειρήσεων του κλάδου δηλώνει ότι δεν συναντά προσκόμματα (68% από 55% τον Μάρτιο), με τη χαμηλή ζήτηση να σημειώνεται από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις ως βασικότερο εμπόδιο της λειτουργίας τους.

Αντίθετα, στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών σημειώνει άνοδο 10 μονάδων φθάνοντας τις 98,9 μονάδες, επίδοση που είναι η υψηλότερη του 2008, αν και υστερεί έναντι της αντίστοιχης περυσινής (102,2 μονάδες). Οι απαισιόδοξες εκτιμήσεις για το επίπεδο των παραγγελιών περιορίζονται, με το αρνητικό ισοζύγιο να μειώνεται σχεδόν στο μισό, στο -15 (από -27 τον Μάρτιο). Αξιοσημείωτη είναι η άνοδος του ποσοστού των επιχειρήσεων που προβλέπει αύξηση της παραγωγής τους προσεχείς μήνες, το οποίο σχεδόν διπλασιάζεται (42% έναντι 22% τον Μάρτιο). Η εξέλιξη αυτή τροφοδοτεί με θετικές προβλέψεις τις πωλήσεις το επόμενο τρίμηνο, αλλά και τις εξαγωγές, προς όλες τις κατευθύνσεις και ιδιαίτερα την Ε.Ε. όπου οι προβλέψεις ανόδου των εξαγωγών φθάνουν το 43% (από 30% τον Ιανουάριο). Παρόλα αυτά, τα αποθέματα εμφανίζονται διογκωμένα σε περισσότερες επιχειρήσεις σε σχέση με τον Μάρτιο. Εξάλλου, αν και οι μισές επιχειρήσεις εξακολουθούν να δηλώνουν ότι δε συναντούν εμπόδια στη λειτουργία τους, το ποσοστό τους έχει μειωθεί σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (58%). Βασικό πρόσκομμα για τους

περισσότερους είναι η ανεπαρκής ζήτηση, ωστόσο ο κλάδος αυτός φαίνεται να επηρεάστηκε περισσότερο και από την έλλειψη πρώτων υλών που προκαλεί η δυσλειτουργία των λιμανιών.

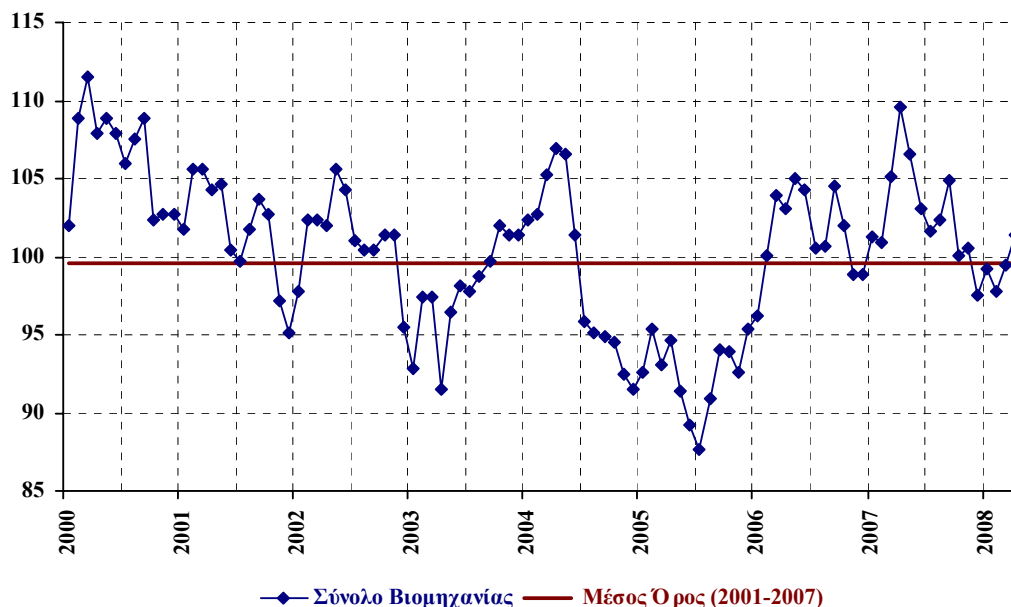
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

	M.O	2001-2007		M.O έτους							
	2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007			
Βιομηχανία (1996-2006=100)	99,6	109,5	87,7	97,9	99,1	92,6	101,5	102,8			
		Απρλ-07	Ιουλ-05								
2007											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
101,3	100,9	105,1	109,5	106,6	103,1	101,6	102,4	104,9	100,1	100,5	97,5
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
99,2	97,8	99,4	101,4								

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προοπτικές για την παραγωγή, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τη συνολική ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Ανοδικά κινείται και ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα Αγαθά** και διαμορφώνεται στις 102,6 μονάδες (98,7 μονάδες τον Μάρτιο), επίδοση ωστόσο σημαντικά χαμηλότερη από την αντίστοιχη περυσινή (116,3 μονάδες). Η αυξημένη αισιοδοξία αποδίδεται αφενός στη βελτίωση των προβλέψεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση και αφετέρου στην αυξημένη ρευστοποίηση μέρους των αποθεμάτων, με 7 στις 10 επιχειρήσεις να εκτιμούν ότι αυτά βρίσκονται πλέον σε φυσιολογικά για την εποχή επίπεδα. Επιπροσθέτως, ευνοϊκότερες

είναι και οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την παραγωγή και τις πωλήσεις αυτής της περιόδου. Από την άλλη πλευρά οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες αποκλιμακώνονται ελαφρά, με το ισοζύγιο των θετικών έναντι των αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο +33 από +37 τον Μάρτιο. Εξάλλου, από την τριμηνιαία έρευνα για την κατεύθυνση των εξαγωγών προκύπτει αποδυνάμωση των αισιόδοξων προβλέψεων για το εμπόριο με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Βαλκάνια. Αλλά, και από την τριμηνιαία έρευνα για τα εμπόδια στην παραγωγική δραστηριότητα, μόνο το 46% δηλώνει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα (59% τον Ιανουάριο), ενώ βασικότερο εμπόδιο παραμένει η χαμηλή ζήτηση (34%).

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Αυξημένη αισιοδοξία, ιδιαίτερα στα Δημόσια Έργα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** σημειώνει ισχυρή άνοδο τον Απρίλιο και διαμορφώνεται στις 110,5 μονάδες από τις 99,7 μονάδες τον Μάρτιο. Η επίδοση αυτή βρίσκεται πολύ υψηλότερα της αντίστοιχης περυσινής (103,7 μονάδες), αλλά και του μακροχρόνιου μέσου όρου (95,9 μονάδες). Επιπλέον, συνιστά την υψηλότερη επίδοση μετά τον Σεπτέμβριο του 2006 (114,2 μονάδες) και δίνει συνέχεια στη σταθερή πορεία βελτίωσης του κλίματος που έχει ξεκινήσει από τον Οκτώβριο του 2007. Στη σημαντική αυτή ανάταση του δείκτη συμβάλλει κατά κύριο λόγο η, συνεχής από τις αρχές του έτους και ισχυρή για τον τρέχοντα μήνα, ενίσχυση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναμένει αύξηση της απασχόλησης. Έτσι, οι μισές επιχειρήσεις του κλάδου αναμένουν αύξηση της απασχόλησης στο επόμενο τρίμηνο, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων να διευρύνεται στο +38 (από +20 τον Μάρτιο). Η ενίσχυση του προσωπικού τροφοδοτείται άλλωστε από τη σημαντική άνοδο που σημειώνουν οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας, οι οποίοι ξεπερνούν πλέον τους 20 (από 17,3 τον Μάρτιο). Στο ίδιο πλαίσιο, ικανοποιητική κρίνεται και η τρέχουσα πορεία των εργασιών, καθώς μετά από έξι μήνες αρνητικών εκτιμήσεων, τον Απρίλιο υπερτερούν όσοι κρίνουν τις εργασίες τους αυξημένες σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Από την άλλη πλευρά όμως, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το πρόγραμμα των προς εκτέλεση εργασιών τους παραμένουν αρνητικές, αν και αμβλύνονται ελαφρά, καθώς το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στο -27 (-29 μονάδες τον Μάρτιο). Η αντιφατικότητα αυτή παρατηρείται συχνά στον κλάδο και φαίνεται να είναι αποτέλεσμα περισσότερο των εμποδίων στην παραγωγική λειτουργία. Πράγματι, μόλις 12% των επιχειρήσεων του τομέα δηλώνει ότι δε συναντά προσκόμματα στη λειτουργία του (17% τον Μάρτιο). Ως βασικότερα εμπόδια από την πλειονότητα των επιχειρήσεων επισημαίνονται παράγοντες που σχετίζονται με τη γραφειοκρατία ιδιαίτερα των δημόσιων έργων (εκπτώσεις, δημοπρατήσεις, κτλ), και το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο (36%), τις δυσκολίες χρηματοδότησης (23%) και την ανεπάρκεια ζήτησης (20%). Αρκετές επιχειρήσεις πάντως δηλώνουν ότι ο κλάδος αντιμετωπίζει έντονο ανταγωνισμό ιδιαίτερα στην κατασκευή κατοικιών, ενώ και αυτός ο κλάδος φαίνεται να επηρεάστηκε από τις απεργίες του προηγούμενα μήνα.

Η έντονη βελτίωση του κλίματος προέρχεται κυρίως από την κατακόρυφη άνοδο των προσδοκιών στις Κατασκευές Δημοσίων Έργων, ενώ ηπιότερη είναι η συμβολή των Ιδιωτικών Κατασκευών. Αναλυτικότερα:

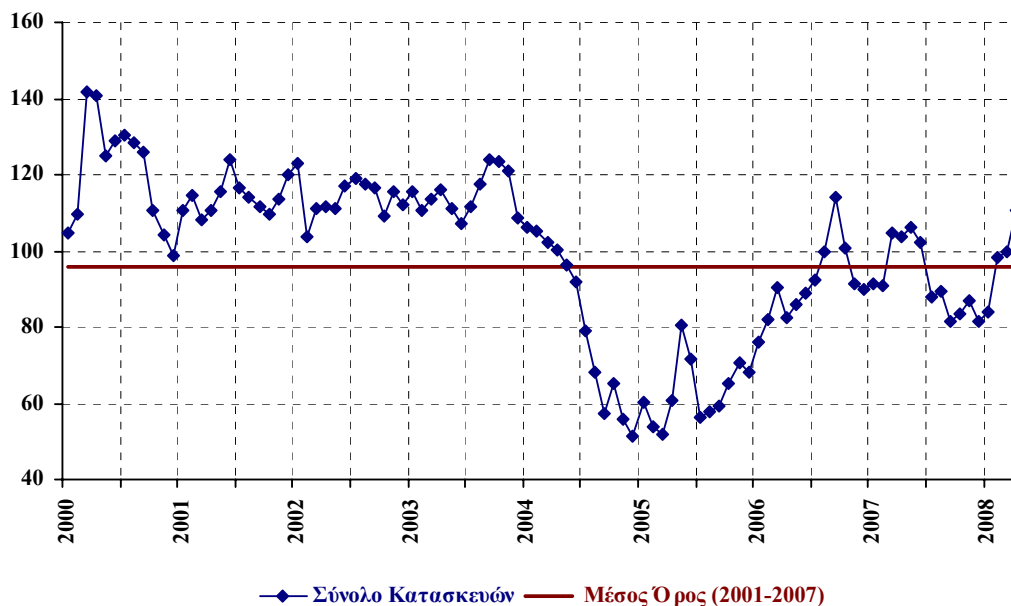
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

		Μ.Ο			2001-2007			Μ.Ο έτους				
		2001-07			2003	2004	2005	2006	2007			
		Max			Min							
Κατασκευές (1996-2006=100)		95,9			123,8	51,4	115,0	81,5	63,0	91,1	92,5	
					Σεπτ-03	Δεκ-04						
2007												
<i>I</i>	<i>Φ</i>	<i>M</i>	<i>A</i>	<i>M</i>	<i>I</i>	<i>I</i>	<i>A</i>	<i>Σ</i>	<i>Ο</i>	<i>N</i>	<i>Δ</i>	
91,4	90,7	104,9	103,7	106,2	102,1	87,7	89,4	81,5	83,7	86,9	81,5	
2008												
<i>I</i>	<i>Φ</i>	<i>M</i>	<i>A</i>	<i>M</i>	<i>I</i>	<i>I</i>	<i>A</i>	<i>Σ</i>	<i>Ο</i>	<i>N</i>	<i>Δ</i>	
84,2	98,1	99,7	110,5									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών ανακάμπτει από την πτώση του Μαρτίου και αυξάνεται στις 86,3 μονάδες (από 83,9 μονάδες), επίδοση η οποία ωστόσο εξακολουθεί να υστερεί έναντι της αντίστοιχης περυσινής (90,3 μονάδες). Η βελτίωση του κλίματος πάντως οφείλεται αποκλειστικά στη διεύρυνση του ποσοστού που κρίνει ότι η απασχόληση των επιχειρήσεων του τομέα θα αυξηθεί τους επόμενους μήνες (31% από 21%

τον Μάρτιο). Αντίθετα, οι προβλέψεις για το επίπεδο εργασιών παραμένουν δυσσιώνες, αφού το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων υπολογίζεται στο -37 από -32 τον Μάρτιο. Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας διατηρούνται στα επίπεδα του Μαρτίου (11 μήνες), ενώ το ποσοστό των κατασκευαστικών επιχειρήσεων που θεωρεί ότι η δραστηριότητά του δεν παρεμποδίζεται υποχωρεί κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες, φθάνοντας στο 28%. Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων δηλώνει ως εμπόδιο στη λειτουργία του τη χαμηλή ζήτηση (37%), ενώ επισημαίνεται και η γραφειοκρατία (16%), καθώς και οι περιορισμένοι χρηματοδοτικοί πόροι (12%).

Καθοριστικής σημασίας ωστόσο για την εξέλιξη του δείκτη είναι η βελτίωση του κλίματος στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**, όπου ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών αυξάνεται κατά 16 σχεδόν μονάδες, στις 124,3 μονάδες. Η επίδοση αυτή είναι σημαντικά υψηλότερη όχι μόνο της αντίστοιχης περυσινής (111,3 μονάδες), αλλά και των τελευταίων δύο ετών. Τόσο οι προβλέψεις για την απασχόληση, όσο και οι προσδοκίες για το επίπεδο προγράμματος εργασιών των επιχειρήσεων βελτιώνονται αισθητά σε σχέση με τον Μάρτιο. Έτσι, το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών εκτιμήσεων για την απασχόληση διαμορφώνεται στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας διετίας, στο +50 (+27 τον Μάρτιο), καθώς πάνω από το 60% των επιχειρήσεων αναμένει άνοδο, ενώ οι αρνητικές εκτιμήσεις για το πρόγραμμα εργασιών περιορίζονται στο 32% των επιχειρήσεων (36% τον Μάρτιο). Για πρώτη φορά μετά τον Ιανουάριο του 2007 άλλωστε η εξασφαλισμένη δραστηριότητα των κατασκευαστικών επιχειρήσεων δημοσίων έργων, ξεπερνά τα δύο χρόνια (σχεδόν 25 μήνες). Από την άλλη πλευρά ωστόσο παραμένει η αντίφαση σχετικά με τα προσκόμματα στη λειτουργία των επιχειρήσεων, καθώς σχεδόν όλοι (97%) δηλώνουν ότι συναντούν εμπόδια. Τέσσερις στους εννέα δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δημοπράτησης των δημοσίων έργων και τη σχετική γραφειοκρατία, ενώ χρηματοδοτικές δυσκολίες και χαμηλή ζήτηση επισημαίνεται από ένα 29% και 10% αντίστοιχα.

3. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Μικρή βελτίωση κλίματος, προσδοκίες για υψηλότερες πωλήσεις στο επόμενο τρίμηνο

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** κινείται ελαφρώς ανοδικά τον Απρίλιο και διαμορφώνεται στις 119,7 μονάδες από τις 118,5 μονάδες τον Μάρτιο, επίδοση η οποία δε διαφοροποιείται από τα περσινά επίπεδα, ενώ παραμένει σταθερά υψηλότερη του μακροχρόνιου μέσου όρου της. Μετά την ελαφρά υποχώρηση του Μαρτίου, κυρίως λόγω της εποχικότητας (περίοδος μετά τις εκπτώσεις), η άνοδος του δείκτη τον Απρίλιο αποδίδεται κατά κύριο λόγο στη μεγαλύτερη αισιοδοξία για τις πωλήσεις των επόμενων μηνών, καθώς και στην ελαφρά υποχώρηση του όγκου των αποθεμάτων. Έτσι, δύο στις τρεις επιχειρήσεις (60% τον Μάρτιο) προβλέπουν άνοδο στις πωλήσεις τους το επόμενο τρίμηνο, ενώ και το ισοζύγιο υψηλών / χαμηλών αποθεμάτων περιορίζεται σε +14, από +16 τον Μάρτιο. Οι εξελίξεις αυτές τροφοδοτούν τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές, καθώς τέσσερις στους εννέα αναμένουν άνοδο τους στο επόμενο τρίμηνο, ενώ και οι προσδοκίες για την απασχόληση καταγράφουν μικρή άνοδο, με το 43% (από 41% τον Μάρτιο) των επιχειρήσεων να αναμένει

αύξηση. Παρόλα αυτά, οι θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εμφανίζονται μετριοπαθέστερες, με το ισοζύγιο των απαντήσεων να περιορίζεται στο +49, από +53 τον προηγούμενο μήνα.

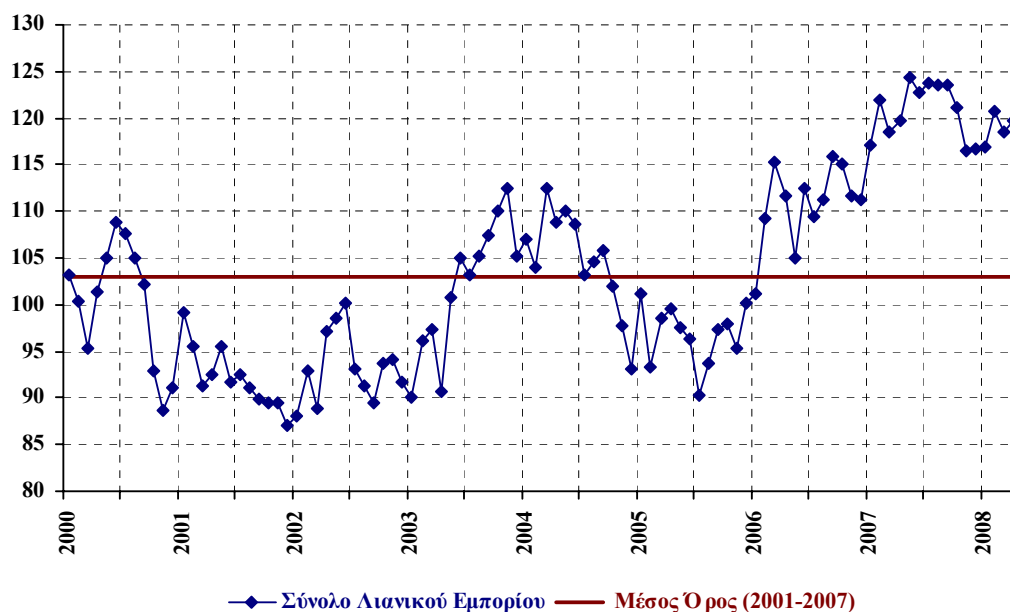
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

	M.O	2001-2007		M.O έτους							
	2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007			
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)	102,9	124,3	87,1	102,0	104,8	96,8	110,8	120,8			
		Μαι-07	Δεκ-01								
2007											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
117,1	122,0	118,5	119,7	124,3	122,7	123,8	123,5	123,6	121,0	116,5	116,6
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
117,0	120,8	118,5	119,7								

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις και το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

**Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο
(1996-2006=100)**

Πηγή: IOBE

Στους επιμέρους κλάδους, η πορεία των προσδοκιών είναι έντονα ανοδική για τα Είδη Οικιακού Εξοπλισμού και συγκρατημένα ανοδική για τα Οχήματα και Ανταλλακτικά, ενώ στους υπόλοιπους κλάδους ο δείκτης υποχωρεί. Αναλυτικότερα:

Στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών υποχωρεί οριακά τον Απρίλιο στις 112,5 μονάδες από τις 113,2 μονάδες τον Μάρτιο, επίδοση χαμηλότερη και της αντίστοιχης περυσινής (114,5 μονάδες). Καθοριστικά στην πορεία του δείκτη δρουν οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο των πωλήσεων, οι οποίες εξακολουθούν – για τρίτο κατά σειρά μήνα – να αποκλιμακώνονται. Έτσι το ποσοστό των μη ικανοποιημένων από τις πωλήσεις τους διευρύνεται σε 22% τον Απρίλιο, από 14% τον Μάρτιο. Ελαφρά διογκώνονται και τα αποθέματα, με το ισοζύγιο των θετικών/ αρνητικών εκτιμήσεων να διαμορφώνεται στο +10 (+9 τον Μάρτιο). Οι προσδοκίες για καλύτερες μέρες φαίνεται να μετατίθενται στο βραχυπρόθεσμο μέλλον, με τις θετικές προβλέψεις για τις προσεχείς πωλήσεις, να ενισχύονται. Πράγματι, σχεδόν τρεις στους τέσσερις (από 64% τον Μάρτιο) αναμένουν βελτίωση των πωλήσεων στο επόμενο τρίμηνο, εξέλιξη που αντισταθμίζει εν μέρει τις αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα. Τέλος, έντονα θετικές παραμένουν και οι προοπτικές της απασχόλησης, αν και το αντίστοιχο ισοζύγιο περιορίζεται ελαφρά στο +43, από +45 τον προηγούμενο μήνα.

Ελαφρά υποχώρηση σημειώνει και ο δείκτης στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, ο οποίος διαμορφώνεται στις 134,4, μονάδες από τις 136,6 μονάδες τον Μάρτιο, επίδοση η οποία υστερεί έναντι και της αντίστοιχης περυσινής (139,9 μονάδες). Πολύ περισσότερες επιχειρήσεις εμφανίζονται δυσαρεστημένες με την πωλήσεις αυτής της περιόδου, καθώς το ποσοστό των επιχειρήσεων που κρίνει ότι αυτές μειώθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο διευρύνεται κατακόρυφα στο 16% (από μόλις 3% τον Μάρτιο). Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη διόγκωση των αποθεμάτων, με το αντίστοιχο ισοζύγιο υψηλών/ χαμηλών εκτιμήσεων για το ύψος τους να ενισχύεται στο +35 (+26 τον Μάρτιο). Στις εξελίξεις αυτές συγκλίνουν και οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές στο επόμενο διάστημα, με το αντίστοιχο ισοζύγιο να περιορίζεται στο +24 από +39 τον Μάρτιο. Παρόλα αυτά, οι θετικές προσδοκίες για τις προσεχείς πωλήσεις ενισχύονται, αφού η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων (86% έναντι 74% τον προηγούμενο μήνα) βλέπει άνοδο, εξέλιξη που συνεχίζει να τροφοδοτεί θετικά την απασχόληση: ελάχιστοι προβλέπουν μείωση της απασχόλησης στον κλάδο και τέσσερις στους εννέα αναμένουν αύξησή της.

Αντίθετα, στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών βελτιώνεται αισθητά, φθάνοντας τις 129,1 μονάδες έναντι 121,3 μονάδων τον Μάρτιο, με τη βελτίωση να εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στον κλάδο των Ηλεκτρικών Συσκευών. Η επίδοση αυτή είναι σημαντικά υψηλότερη και της αντίστοιχης περυσινής (117,3 μονάδες). Καθοριστικής σημασίας στην άνοδο του δείκτη είναι η μεγάλη ρευστοποίηση που σημειώνεται στα αποθέματα, αφού το ισοζύγιο εκείνων που εκτιμούν υψηλό / χαμηλό το ύψος τους σχεδόν μηδενίζεται και διαμορφώνεται στο +2, από +29 τον Μάρτιο. Στον αντίποδα, τόσο οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες, όσο και οι προβλέψεις για τις προσεχείς πωλήσεις, εξασθενούν ελαφρά, παραμένουν όμως σε υψηλά επίπεδα. Έτσι σχεδόν τρεις στους τέσσερις δηλώνουν ικανοποιημένοι, αν και ένα σημαντικό 15% εξακολουθεί να δηλώνει δυσαρεστημένο από το τρέχον επίπεδο πωλήσεων, ενώ και για την επόμενη περίοδο τέσσερις στους πέντε αναμένουν άνοδο. Έτσι τονώνονται ακόμα περισσότερο οι ήδη ανοδικές προβλέψεις για τις παραγγελίες

προς τους προμηθευτές, αλλά και οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου, με το 74% προβλέπει αύξηση (68% τον Μάρτιο).

Στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών σημειώνει οριακή άνοδο τον Απρίλιο και διαμορφώνεται στις 119,4 μονάδες (118,6 μονάδες τον Μάρτιο), επίδοση που κινείται στα περσινά επίπεδα (119,6 μονάδες). Η σχετική βελτίωση του κλίματος αποδίδεται στις ακόμα πιο θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις στο επόμενο διάστημα, με το ισοζύγιο των θετικών έναντι των αρνητικών απαντήσεων να διευρύνεται σε +46 (+42 τον Μάρτιο). Παρόλα αυτά, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία των πωλήσεων είναι λιγότερο ευνοϊκές έναντι του Μαρτίου, αφού το ποσοστό των επιχειρήσεων που κρίνει ότι αυτές έχουν μειωθεί τριπλασιάζεται σε 15%. Τα αποθέματα έτσι παραμένουν αμετάβλητα, με τρεις στους τέσσερις να θεωρούν φυσιολογικό το ύψος τους για την εποχή. Οι προβλέψεις για τις παραγγελίες τους προσεχείς μήνες βελτιώνονται ελαφρώς, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στο +25 από +22 τον Μάρτιο, αντίθετα με τις προβλέψεις για την απασχόληση που επηρεάζονται αρνητικά: ένα 8% βλέπει πλέον μείωση (από 3% τον Μάρτιο), αν και αντισταθμίζεται από το 17% που αναμένει άνοδο.

Στα **Πολυκαταστήματα**, οι προσδοκίες είναι ελαφρά μετριοπαθέστερες τον Απρίλιο, με το Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών να υποχωρεί οριακά στις 122,6 μονάδες από 123,4 μονάδες τον Μάρτιο, επίδοση ανώτερη της αντίστοιχης περυσινής (117,1 μονάδες). Η υποχώρηση αυτή οφείλεται στο ότι οι θετικές εκτιμήσεις για τις πωλήσεις του τελευταίου τριμήνου εξασθενούν, με το ισοζύγιο των απαντήσεων να διαμορφώνεται στις +55 μονάδες από +63 τον Μάρτιο, με αποτέλεσμα και τα αποθέματα να διογκώνονται ελαφρά. Παρόλα αυτά, οι προοπτικές για την εξέλιξη των προσεχών πωλήσεων εξακολουθούν να είναι ευοίωνες, αφού σχεδόν επτά στις 10 επιχειρήσεις αναμένουν άνοδο (από 63% τον Μάρτιο). Εξάλλου, και οι θετικές προσδοκίες για τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές κινούνται ανοδικά, με το ισοζύγιο των απαντήσεων να διαμορφώνεται στο +54 από +50 τον Μάρτιο, ενώ σταθερά ανοδικές είναι οι τάσεις στην απασχόληση στον κλάδο (στο +32 το σχετικό ισοζύγιο θετικών/αρνητικών προβλέψεων).

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Σημαντική επιδείνωση κλίματος, κυρίως στον χρηματοπιστωτικό τομέα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** υποχωρεί σημαντικά τον Απρίλιο και διαμορφώνεται στις 105,2 μονάδες (110 μονάδες τον Μάρτιο), επίδοση χαμηλότερη και της αντίστοιχης περυσινής (106,9 μονάδες). Η υποχώρηση αυτή προέρχεται από την μετριοπαθέστερες εκτιμήσεις και προβλέψεις σε όλες τις παραμέτρους του δείκτη. Έτσι, οι εκτιμήσεις για την πορεία της ζήτησης και την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης εμφανίζονται λιγότερο αισιόδοξες τον Απρίλιο, αφού μόνο 3 στις 10 επιχειρήσεις εκτιμούν ότι η κατάσταση της επιχείρησής τους έχει βελτιωθεί τους τελευταίους μήνες. Αντίστοιχα, για την εξέλιξη της τρέχουσας ζήτησης, το θετικό ισοζύγιο των απαντήσεων περιορίζεται στο +32 από +38 τον προηγούμενο μήνα. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι προβλέψεις για τη μελλοντική πορεία της ζήτησης, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που κρίνουν ότι αυτή θα αυξηθεί να

περιορίζεται ελαφρά, στο 47% έναντι 51% τον Μάρτιο. Η εξασθένηση της αισιοδοξίας επηρεάζει αντίστοιχα και την απασχόληση, με τις θετικές προβλέψεις για την εξέλιξη της να συνεχίζουν να αποκλιμακώνονται. Έτσι το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων περιορίζεται συνεχώς από τον Ιανουάριο και τον Απρίλιο διαμορφώνεται στο +18 (+21 τον Μάρτιο). Η υποχώρηση της αισιοδοξίας αποτυπώνεται και στο ελαφρώς μειωμένο ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι η παραγωγική τους δραστηριότητα δεν παρεμποδίζεται (54% έναντι 56% τον Μάρτιο), ενώ εκείνοι που έχουν αντίθετη άποψη, προβάλλουν την ανεπάρκεια της ζήτησης ως το βασικότερο πρόσκομμα στη λειτουργία τους (18%) και ακολουθεί η έντονη γραφειοκρατία και η δυσκαμψία του θεσμικού πλαισίου (10%).

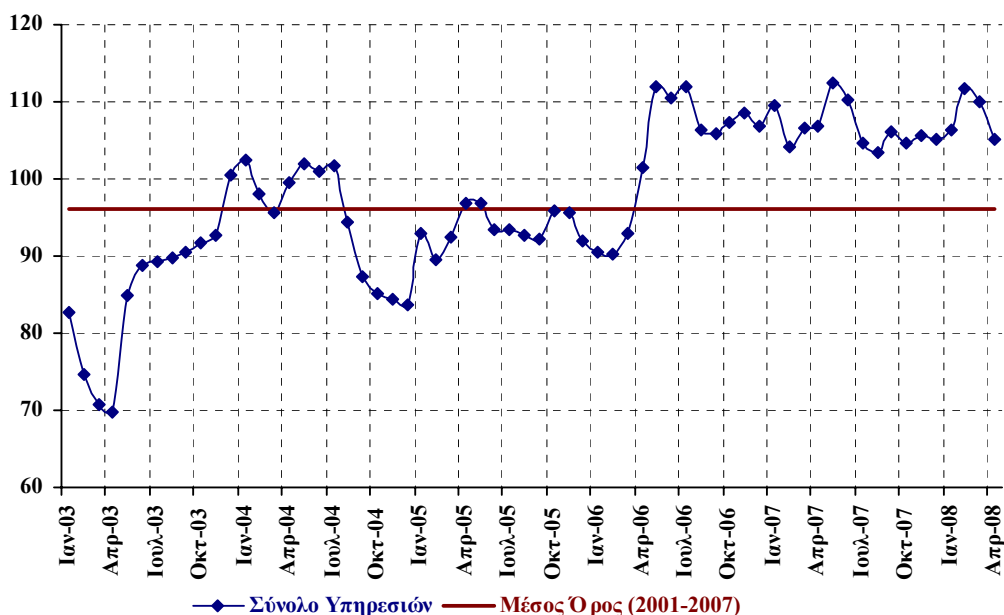
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

		Μ.Ο			2001-2007			Μ.Ο έτους				
		2001-07			Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007	
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		96,1			122,5	69,8	85,5	94,6	93,6	103,7	106,6	
					3 ^ο τριμ 01	Απριλ-03						
2007												
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
109,5	104,2	106,5	106,9	112,4	110,3	104,6	103,5	106,2	104,7	105,6	105,1	
2008												
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
106,4	111,8	110,0	105,2									

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Από την περαιτέρω ανάλυση των Υπηρεσιών ωστόσο, διαπιστώνεται ότι σε βασικούς επιμέρους κλάδους το κλίμα βελτιώνεται, πλην των Ενδιαμέσων Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών και των Λοιπών Υπηρεσιών, όπου η έντονη επιδείνωση δεν μπορεί να αντισταθμίσει τη θετική εξέλιξη των άλλων κλάδων και τελικά να καθορίσει την τελική πορεία του δείκτη. Πιο αναλυτικά:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια** συνεχίζει την ανοδική του πορεία εντός του 2008 και διαμορφώνεται στις 108,5 μονάδες, από τις 106,1 τον Μάρτιο, επίδοση ωστόσο η οποία υστερεί σημαντικά της αντίστοιχης περυσινής (116,4 μονάδες). Πάντως είναι η πρώτη φορά μετά τον Νοέμβριο του 2007, που η ικανοποίηση υπερτερεί της δυσαρέσκειας στην αποτίμηση της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων: πλέον το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών εκτιμήσεων διαμορφώνεται στο +1 από -8 τον Μάρτιο, ενώ και για την πορεία της ζήτησης αυτής της περιόδου, οι εκτιμήσεις παραμένουν αισιόδοξες, με το 63% να εκτιμά σταθερότητα. Από την άλλη πλευρά ωστόσο, ελαφρά ηπιότερες είναι οι προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης στους επόμενους μήνες, με το σχετικό ισοζύγιο να περιορίζεται σε +42 από +44, αν και ελάχιστοι αναμένουν υποχώρησή της. Οι επιχειρήσεις φαίνεται πάντως να έχουν ήδη προβεί στις απαιτούμενες αυξήσεις προσωπικού όπως είχαν δηλώσει στους προηγούμενους μήνες, με αποτέλεσμα πλέον οι πολύ θετικές προβλέψεις να εξασθενούν σημαντικά και το σχετικό ισοζύγιο να μειώνεται στο ήμισυ (+8) Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που επισημαίνει απρόσκοπτη διεξαγωγή της δραστηριότητάς του υποχωρεί ελαφρώς στο 44% (από 46% τον Μάρτιο), με τις επιχειρήσεις που βλέπουν εμπόδια στη λειτουργία τους να τα αποδίδουν κυρίως στην ανεπάρκεια ζήτησης (30%).

Το κλίμα βελτιώνεται και στα **Τουριστικά Πρακτορεία**, με το Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών να ανακάμπτει κατά 12 μονάδες (στις 100,1 μονάδες), επίδοση η οποία ωστόσο υστερεί σημαντικά σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή (116,7 μονάδες). Ιδιαίτερα σημαντική είναι η βελτίωση στις εκτιμήσεις για την κατάσταση της επιχείρησης το προηγούμενο τρίμηνο, αφού το επί τρεις μήνες αρνητικό ισοζύγιο (-25 τον Μάρτιο), εξισορροπείται τον Απρίλιο με ισάριθμες θετικές και αρνητικές απαντήσεις. Αντίστοιχα αμβλύνονται οι απαισιόδοξες εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας ζήτησης, οι οποίες όμως παραμένουν αρνητικές, σε αντίθεση με τις προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης στο επόμενο διάστημα που κινούνται ανοδικά, καθώς ένας στους τρεις προσδοκά αύξηση (έναντι 30% τον Μάρτιο). Ιδιαίτερα αισιόδοξες είναι και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης στον κλάδο, αφού το ποσοστό που αναμένει αύξηση υπερδιπλασιάζεται (28% έναντι 13% τον Μάρτιο). Διευρυμένο εξάλλου εμφανίζεται και το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρεί ότι η παραγωγική του δραστηριότητα διεξάγεται απρόσκοπτα (28% από 6% τον Μάρτιο), με την ανεπάρκεια ζήτησης να προβάλλεται σταθερά ως το σημαντικότερο εμπόδιο (38%), και να ακολουθούν η ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης (16%) και η γραφειοκρατία (10%).

Και στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες** ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών βελτιώνεται σημαντικά και διαμορφώνεται στις 100,2 μονάδες από τις 88,8 τον Μάρτιο, επίδοση ανώτερη μάλιστα και της αντίστοιχης περυσινής (89,9 μονάδες). Η άνοδος των προσδοκιών οφείλεται στη σημαντική βελτίωση όλων των στοιχείων δραστηριότητας. Έτσι, περισσότερες επιχειρήσεις δηλώνουν ικανοποιημένες από την κατάστασή τους το

τελευταίο τρίμηνο, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών / αρνητικών εκτιμήσεων να διευρύνεται στο +29 από +13 τον Μάρτιο. Εξάλλου, οι θετικές εκτιμήσεις για το επίπεδο της τρέχουσας ζήτησης αυξάνονται σημαντικά (κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες) και φθάνουν το 43% του συνόλου των επιχειρήσεων, ενώ και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης τους επόμενους μήνες σημειώνουν αισθητή άνοδο, με το ισοζύγιο θετικών / αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο +25 από μόλις +9 τον Μάρτιο. Στο ίδιο θετικό κλίμα κινούνται και οι προβλέψεις για την απασχόληση, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση να φθάνει το 33% από 28% τον προηγούμενο μήνα. Από την άλλη πλευρά ωστόσο σταθερά οι μισές επιχειρήσεις δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν εμπόδια στη δραστηριότητά τους, με το 12% να κρίνει και πάλι την ανεπάρκεια κεφαλαιουχικού εξοπλισμού ως βασικό πρόσκομμα στη λειτουργία του και να ακολουθούν η ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και η γραφειοκρατία (από 11%).

Τέλος, στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (εκτός Τραπεζών) ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών διαμορφώνεται στις 90,4 μονάδες από τις 95,7 μονάδες τον Μάρτιο, επηρεάζοντας σημαντικά τη διαμόρφωση του συνολικού δείκτη του τομέα. Η επίδοση αυτή είναι άλλωστε πολύ κατώτερη της αντίστοιχης περυσινής (114,4 μονάδες). Έτσι, το ποσοστό των επιχειρήσεων που κρίνει την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησής του ικανοποιητική περιορίζεται στο 35% από 44% τον Μάρτιο, ενώ αποδυναμώνονται και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει άνοδο να περιορίζεται στο 27% έναντι του 33% του Μαρτίου. Εξάλλου, εξασθενούν και οι προσδοκίες για την εξέλιξη της ζήτησης τους επόμενους μήνες, ενώ πιο ήπιες είναι και οι προσδοκίες για την απασχόληση στον κλάδο, με το αντίστοιχο ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων να περιορίζεται στο +13 από +19 τον προηγούμενο μήνα. Σχετικά με την επιχειρηματική λειτουργία, το ποσοστό που δεν αντιμετωπίζει εμπόδια υποχωρεί ελαφρώς στο 61% (από 65% τον Μάρτιο), ενώ από τις επιχειρήσεις που διαφωνούν, το 22% δηλώνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικό πρόσκομμα στη λειτουργία του και ένα 10% επισημαίνει τη γραφειοκρατία.

Γ. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

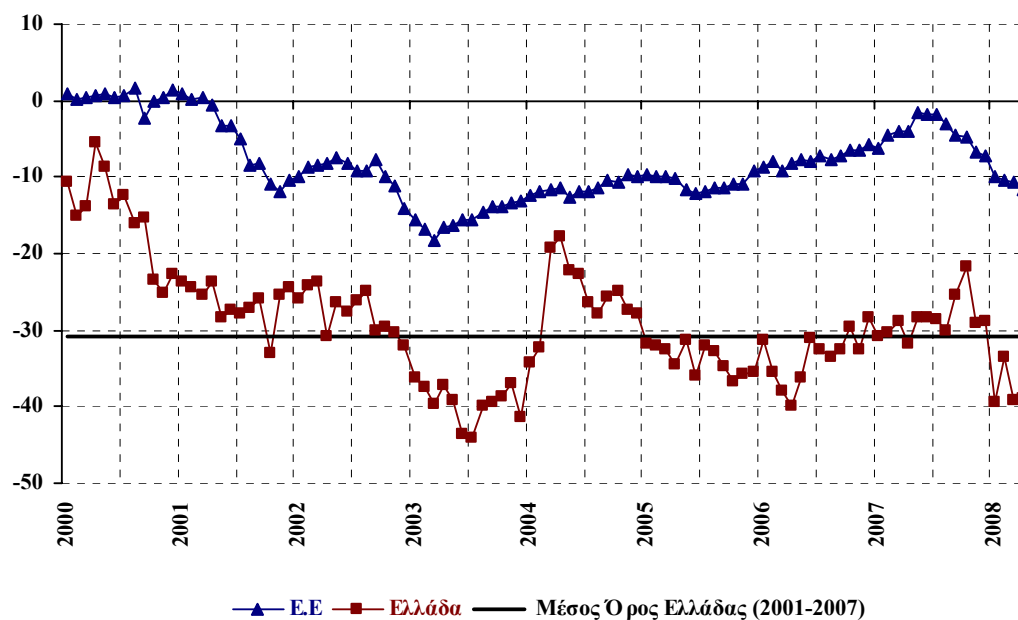
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

Σταθερά σε πολύ χαμηλά επίπεδα η καταναλωτική εμπιστοσύνη: εντονότερη απαισιοδοξία σε γυναίκες και στις ηλικίες άνω των 50 ετών

Ο **Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών** παραμένει αμετάβλητος τον Απρίλιο στις -39 μονάδες, χαμηλότερα του Απριλίου του 2007 αλλά και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (-32 και -30 αντίστοιχα). Συνολικά άλλωστε κατά το πρώτο τετράμηνο του 2008 ο δείκτης εκτιμάται στο διαχρονικά χαμηλό επίπεδο των -38 μονάδων, όταν το αντίστοιχο τετράμηνο του 2007 βρισκόταν στις -30 μονάδες. Έτσι, οι Έλληνες καταναλωτές παραμένουν από τους πιο απαισιόδοξους στην Ευρώπη, πίσω από τους Ούγγρους (-52) και τους Πορτογάλους (-43), απέχοντας σημαντικά από τους αντίστοιχους μέσους όρους σε Ε.Ε. και Ευρωζώνη (-12 και στις δύο ζώνες). Εξάλλου, σταθερά περισσότερο απαισιόδοξες εμφανίζονται οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες, όπως και οι καταναλωτές ηλικίας 50 ετών και άνω. Αναλυτικότερα:

Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες γίνονται ακόμα πιο δυσμενείς τον Απρίλιο, με τη διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο -27 (από -24 τον Μάρτιο). Αντίστοιχη πτωτική τάση ακολούθησε και ο μέσος δείκτης σε ΕΕ και Ευρωζώνη και διαμορφώθηκε σε -5 και -8 αντίστοιχα.

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Ανάλογα πιο δυσμενείς γίνονται όμως και οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση της χώρας το προσεχές 12-μηνο, με το αρνητικό ισοζύγιο να διευρύνεται στις -42 μονάδες. Πρόκειται για τη χαμηλότερη επίδοση από το 1990 και μετά, κάτι που σημαίνει ότι οι Έλληνες καταναλωτές εκφράζουν το φετινό Απρίλιο τις πιο απαισιόδοξες προβλέψεις που έχουν καταγραφεί ιστορικά για τα οικονομικά της χώρας τον επόμενο χρόνο. Εξάλλου, σε ΕΕ και Ευρωζώνη οι αντίστοιχοι δείκτες υποχωρούν επίσης και εκτιμώνται στο -21 και -19. Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι μόνο στην Πολωνία το σχετικό ισοζύγιο είναι ακόμα θετικό, δηλαδή υπερτερούν οι αισιόδοξες απόψεις, αφού σε όλες τις υπόλοιπες χώρες οι προβλέψεις είναι αρνητικές.

Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

	2001-2007			Μ.Ο έτους				
	Μ.Ο	max	min	2003	2004	2005	2006	2007
ΕΕ-27	-9,0	1,1	-18,4	-15	-11	-11	-8	-4
ΕΕ-13	-10,7	1,3	-20,9	-18	-14	-14	-9	-5
Ελλάδα	-30,7	-17,9	-44,0	-39	-26	-34	-33	-28

2007												
	<i>I</i>	<i>Φ</i>	<i>M</i>	<i>A</i>	<i>M</i>	<i>I</i>	<i>I</i>	<i>A</i>	<i>Σ</i>	<i>O</i>	<i>N</i>	<i>Δ</i>
ΕΕ-27	-6	-5	-4	-4	-1	-2	-2	-3	-4	-5	-7	-7
ΕΕ-13	-7	-5	-4	-4	-1	-2	-2	-4	-6	-6	-8	-9
Ελλάδα	-31	-30	-29	-32	-28	-28	-29	-30	-26	-22	-29	-29

2008												
	<i>I</i>	<i>Φ</i>	<i>M</i>	<i>A</i>	<i>M</i>	<i>I</i>	<i>I</i>	<i>A</i>	<i>Σ</i>	<i>O</i>	<i>N</i>	<i>Δ</i>
ΕΕ-27	-10	-11	-11	-12								
ΕΕ-13	-12	-12	-12	-12								
Ελλάδα	-40	-34	-39	-39								

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις τους για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι οι καταναλωτές προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού εκείνων που προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

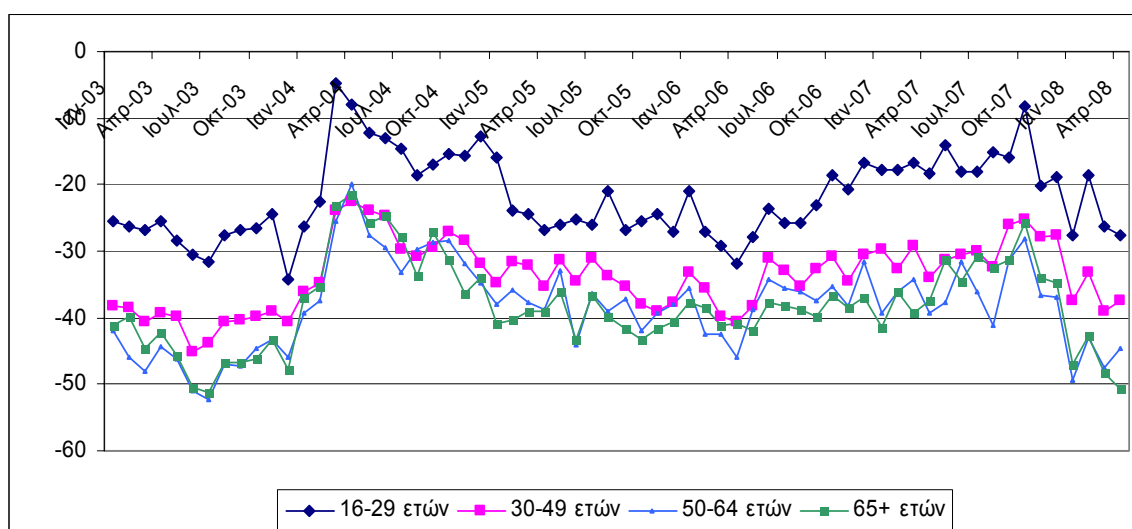
Η πρόθεση των καταναλωτών για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες επανέρχεται στα επίπεδα του Φεβρουαρίου, με το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων να κινείται στις -42 μονάδες (από -49). Ελαφρά περισσότεροι δηλαδή Έλληνες σε σχέση με τον Μάρτιο δείχνουν τάση για αποταμίευση, πάντα όμως σε μεγάλη απόσταση σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, όπου οι αντίστοιχοι δείκτες εκτιμώνται σε -6 (ΕΕ) και -12 (Ευρωζώνη). Μεγαλύτερη πρόθεση αποταμίευσης παρουσιάζουν κυρίως οι Σκανδιναβικές χώρες.

Σε ότι αφορά την εξέλιξη της ανεργίας το προσεχές 12-μήνο, οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών επιδεινώνονται εκ νέου, με το σχετικό ισοζύγιο ανόδου / πτώσης της ανεργίας να διαμορφώνεται στο +45 (από +44 τον Μάρτιο), την υψηλότερη επίδοση της τελευταίας διετίας. Οι αντίστοιχες επιδόσεις σε ΕΕ και Ευρωζώνη παραμένουν στα επίπεδα του Μαρτίου

(+15 και +11 αντίστοιχα), ενώ από τις υπόλοιπες χώρες, η Λιθουανία (-14) και η Πολωνία (-18) εμφανίζονται ως οι πιο αισιόδοξες για την ανεργία στη χώρα τους.

Τέλος οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών για την εξέλιξη των τιμών το προσεχές 12-μην παραμένουν έντονα αυξητικές. Το σχετικό ισοζύγιο όσων προβλέπουν αύξηση με ταχύτερο ή ίδιο ρυθμό έναντι όσων προβλέπουν σταθερότητα τιμών διαμορφώνεται στο +45, όπως και τον Μάρτιο. Είναι μία από τις υψηλότερες επιδόσεις των τελευταίων δύο ετών, ενώ υπερτερεί και σε σχέση με τους αντίστοιχους μέσους όρους σε ΕΕ και Ευρωζώνη (+30 και +28).

Διάγραμμα 7α: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών ανά ηλικία
 (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Διάγραμμα 7β: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών ανά φύλο
 (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

